

משרד האוצר
Ministry of Finance

אגף
הכלכלן הראשי

השפעת מלחמת חרבות ברזל על שוק העבודה - יוני 2024

יולי 2024

אגף הכלכלן הראשי
משרד האוצר
צוות מחקר – שוק העבודה

כותבי העבודה: נג'יב עמרייה, הדר ברזני ואסף גבע.
תודה לד"ר שמואל אברמזון ולכפיר בץ על ההערות והדגשים.

עיקרים

בהמשך לעבודות קודמות של אגף הכלכלן הראשי, בעבודה זו נציג תמונת מצב עדכנית אודות השפעת המלחמה על שוק העבודה. בפרט, השפעת המלחמה על תעסוקת אוכלוסיות ומגדר, באזורים גיאוגרפיים לפי מרחק מהגבולות ובענף ההייטק. להלן ממצאים עיקריים:

- בחודש יוני נעדרו מעבודתם כ-67 אלף מועסקים בשל המלחמה (כ-2% מסך המועסקים), ירידה של כ-10% בהשוואה לחודש מאי. בחלוקה מגדרית, שיעור גבוה יותר מהנעדרים בשל המלחמה הם גברים (כ-77%), זאת בשל שיעור גבוה יחסית של מועסקים שנעדרו בשל גיוס למילואים.
- שיעור התעסוקה בניכוי הנעדרים מסיבות הקשורות למלחמה עמד על כ-60.1% ביוני, דומה לזה של מאי (עלייה של כ-0.3 נקודות אחוז) וגבוה בכ-10 נקודות אחוז מזה שנרשם באוקטובר 2023. עם זאת, בהשוואה לנתון שנרשם ערב המלחמה (ינואר-ספטמבר 23), שיעור התעסוקה נותר נמוך בכ-1.3 נקודות אחוז.
- בשיעור ההשתתפות נרשמה יציבות ביוני (כ-62.9%) בהשוואה למאי (כ-62.9%). עם זאת, שיעור ההשתתפות ביוני היה נמוך בכ-1 נקודות אחוז בהשוואה למצב ערב המלחמה (ינואר-ספטמבר 2023).
- בחלוקה מגדרית-מגדרית, בקרב נשים נרשמה התאוששות כמעט מלאה בשיעור התעסוקה בניכוי נעדרים בשל המלחמה בחודש יוני בהשוואה לנתון שנצפה לפני המלחמה. לעומת זאת, בקרב גברים יהודים לא חרדים וערבים נרשמה ירידה של כשתי נקודות אחוז באותה תקופה כאשר עבור חרדים נרשם שיעור תעסוקה זהה לזה שנרשם לפני המלחמה.
- בפילוח לפי מיקום גיאוגרפי, בהשוואה לנתון של ינואר-ספטמבר 2023, נרשמה ירידה משמעותית יותר בשיעור התעסוקה באזורים הקרובים מאוד לגבול הצפוני ועם רצועת עזה, בשיעור של 6 ו-12 נקודות אחוז בהתאמה, זאת לעומת ירידה של כ-2 נקודות אחוז בשאר הארץ. הירידה בשיעור התעסוקה בישובים בקרבת הגבול עם עזה מדאיגה במיוחד כיוון שהיא נובעת מניתוק הקשר עם המעסיק בניגוד למצב בישובים בקרבת הגבול עם לבנון. יש לציין שבאזורים המרוחקים מעט יותר מהגבול לא נרשמה ירידה חדה יותר בשיעור התעסוקה בהשוואה לממוצע הארצי.
- מאז תחילת שנת 2023 נרשמה עצירה בקצב צמיחת חלקו של ענף ההייטק בתעסוקה במשק כאשר חלקו מסך התעסוקה נבלם על כ-10% לאחר עלייה עקבית בין השנים 2022-

2018. על מנת לחזור לחלקו של הענף בתעסוקה המשקית בהתאם למגמה מהשנים האחרונות נדרש בחודש יוני 2024 גידול של כ-33 אלף מועסקים בענף.

הקדמה

בהמשך לסקירות קודמות שפרסם אגף הכלכלן הראשי על השפעת מלחמת חרבות ברזל על שוק העבודה בישראל¹, בעבודה זו נציג ניתוח עדכני אודות השפעת המלחמה על שוק העבודה בחודשים האחרונים כתוצאה מהמשך המלחמה והיעדרותם של המועסקים מעבודתם בשל מילואים (פגיעה בהיצע העבודה) וצמצום פעילות העסקים (פגיעה בצד הביקוש לעובדים) באזורים שונים בארץ. בפרט, נתאר את מצב שוק העבודה באזורי קו העימות - בישובי הצפון ועוטף עזה בהם הפעילות העסקית נפגעה יותר מאשר אזורים גיאוגרפים אחרים. הניתוח נעשה על בסיס נתוני סקרי כוח אדם החודשיים (סכ"א) של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אשר מונגשים לנו בחדר המחקר של הלמ"ס.

2

• בחודש יוני נעדרו מעבודתם כ-67 אלף מועסקים בשל המלחמה, ירידה של כ-10% ו-90% בהשוואה לחודשים מאי 2024 ואוקטובר 2023 בהתאמה

בחודש יוני 2024 נרשמה ירידה קלה של כ-10% בשיעור הנעדרים ממקום עבודתם מסיבות הקשורות למלחמה בהשוואה לחודש קודם³. כ-67 אלף נעדרים ביוני – כ-1.5% מהמועסקים באותו חודש – לעומת כ-74 אלף נעדרים בחודש מאי – כ-1.8% מסך המועסקים במאי. בהשוואה לאוקטובר 2023 חלה ירידה של כ-90% במספר הנעדרים בשל המלחמה. היקף הנעדרים מעבודתם מסיבות הקשורות לצד הביקוש לעובדים – סיבות כלכליות – ירד בחודש יוני (28 אלף, לעומת כ-33 אלף

¹ להרחבה אודות השפעת המלחמה בחודשים קודמים ראו [השפעת מלחמת "חרבות ברזל" על שוק העבודה בחודש אוקטובר 2023](#), [השפעת מלחמת חרבות ברזל על שוק העבודה בחודש נובמבר 2023](#), [השפעת מלחמת חרבות ברזל על התעסוקה בחלוקה ענפית וגיאוגרפית בחודש דצמבר 2023](#) ו- [מאפייני הנעדרים מעבודתם כתוצאה משירות מילואים בחודש דצמבר 2023](#). הסקירות שפורסמו על ידי אגף הכלכלן הראשי באשר להשפעת המלחמה על שוק העבודה בישראל מבוססות על קובצי רשומות פרט שהוכנו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומהם הושמטו פרטי זיהוי. בהזדמנות זאת אנו רוצים להודות לעמיתינו בלמ"ס על הנגשת הנתונים.

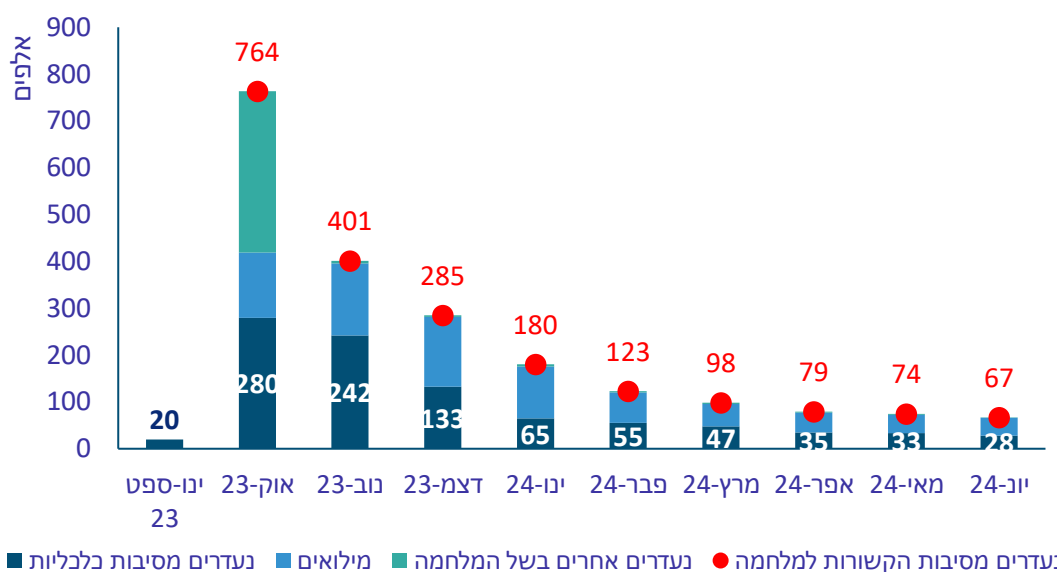
² המחקר נערך בסביבת המחקר של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בהתבסס על קובצי רשומות פרט שהוכנו לצורך ביצוע המחקר על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ושמהם הושמטו פרטי זיהוי. בהזדמנות זאת אנו רוצים להודות לעמיתינו בלמ"ס על הנגשת הנתונים. באוקטובר 2023 לא התבצעה פקידה כלל בשבוע הראשון של המלחמה בימים 8.10.23–15.10.23. כמעט כל הראיונות לסקר נערכו בטלפון ולא בבתי הנדגמים כפי שהם נערכים בדרך כלל. כמו כן, בשל האירועים הקשים לא נפקדו נדגמים המתגוררים ביישובי הדרום המרוחקים עד 7 ק"מ מרצועת עזה (כולל אופקים). בנובמבר 2023, לא נפקדו נדגמים בישובי הדרום במרחק של עד 7 ק"מ מעזה למעט שדרות.

³ סיבות הקשורות למלחמה הן סיבות כלכליות, מילואים או סיבות אחרות שאינן נכללות בקטגוריות המוגדרות של הלמ"ס כמו מחלה, מחלת ילד, מילואים, חופשת לידה, צמצום בביקוש העבודה ועוד שהיו נפוצות במיוחד בחודש הראשון למלחמה (אוקטובר 2023).

במאי). בקרב המועסקים שנעדרו מסיבות הקשורות לצד היצע העובדים – בשל מילואים או סיבות אחרות הקשורות למלחמה – חלה ירידה קלה מכ-41 אלף נעדרים במאי לכ-39 אלף ביוני (תרשים 1). כמו כן, כ-77% מהנעדרים באופן כללי בשל המלחמה בחודש מאי היו גברים, בעוד שבקרב הנעדרים בשל גיוס לשירות מילואים חלקם היה יותר גבוה והסתכם בכ-89%.

תרשים 1: מספר הנעדרים הקשורים למלחמה*, גילאי 15 ומעלה, ינואר-ספטמבר 2023 – יוני

2024

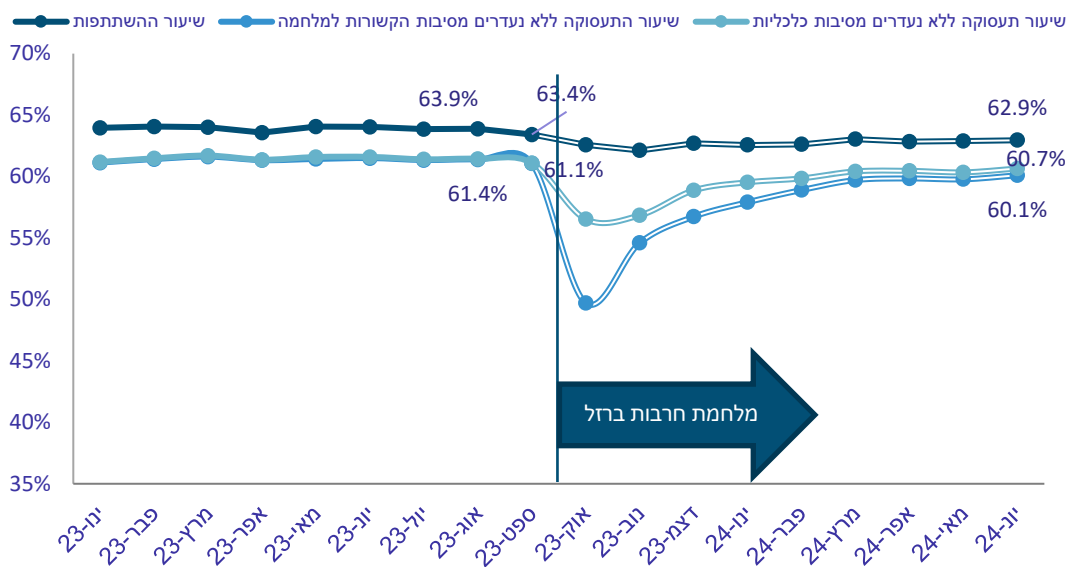
מקור: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני סקר כוח אדם החודשיים של הלמ"ס. *בחודשים ינואר-ספטמבר 2023 מועסקים נעדרו מסיבות כלכליות בלבד.

עקב הירידה המתמשכת בהיקף הנעדרים מעבודתם בשל המלחמה, בחודש יוני שיעור התעסוקה בניכוי הנעדרים מעבודתם בשל המלחמה (כ-60.1%) היה גבוה בכ-10 נקודות אחוז משיעור התעסוקה שנרשם באוקטובר 2023 (כ-49.7%). עלייה מתונה יותר (של כ-4 נקודות אחוז) נרשמה בשיעור התעסוקה ללא נעדרים מסיבות כלכליות בלבד בחודש יוני (כ-60.7%) לעומת אוקטובר 2023 (כ-56.5%).

בשיעור ההשתתפות נרשמה יציבות ביוני בהשוואה למאי (כ-62.9%) ועלייה של כ-0.3 נקודות אחוז בהשוואה לאוקטובר 2023 (כ-62.9% לעומת 62.6% בהתאמה). עם זאת, בהשוואה לנתון שנרשם ערב המלחמה, שיעור ההשתתפות נותר נמוך בכמעט נקודת אחוז (כ-63% לעומת כ-64% בינואר-ספטמבר 2023) אשר משמעותו פער של כ-67 אלף משתתפים בכוח העבודה. בהתאם, חסרים בשוק העבודה היום עוד כ-45 אלף מועסקים בכדי להגיע לשיעור התעסוקה שנרשם ערב המלחמה בינואר-ספטמבר 2023. נתון זה מתייחס לנעדרים בשל המלחמה כמועסקים ולאחר גריעתם חסרים מועסקים רבים יותר - כ-92 אלף מועסקים ביוני - בהשוואה לינואר - ספטמבר 2023 בשביל להגיע

לשיעור תעסוקה דומה (61.4%). כלומר, חזרתם של הנעדרים בשל המלחמה למעגל התעסוקה ככל שתקרה, תוביל לסגירת כ-70% מסך המחסור במועסקים בחודש יוני. (תרשים 2)

תרשים 2: שיעור התעסוקה וההשתתפות, גילאי 15 ומעלה, ינואר 2023 - יוני 2024

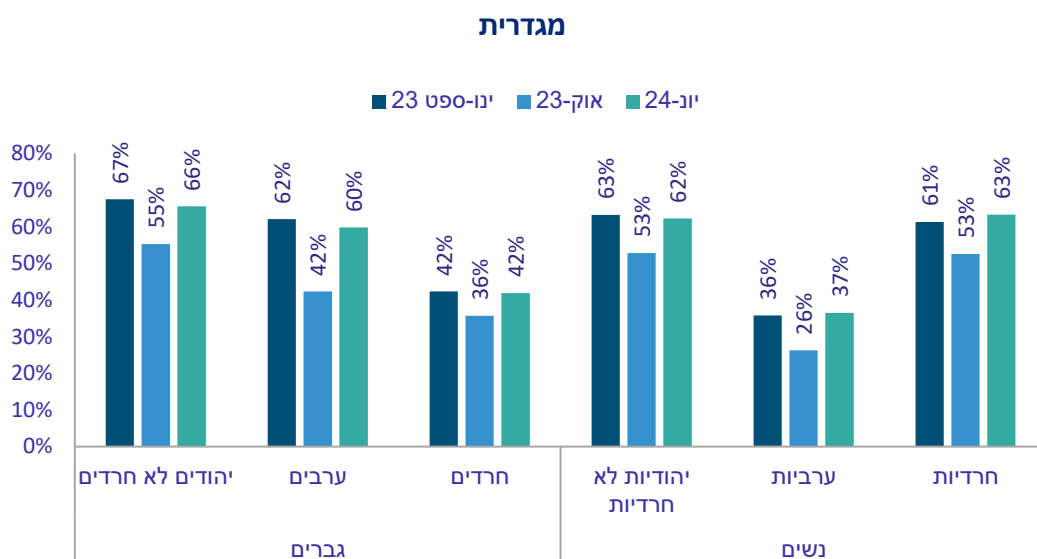
מקור: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני סקר כוח אדם החודשיים של הלמ"ס.

*ללא נעדרים מסיבות כלכליות – לא כולל את הנעדרים בשל המלחמה מסיבות כלכליות וכן כולל את הנעדרים בשל מילואים וסיבות אחרות הקשורות למלחמה. ** .ללא נעדרים בשל המלחמה – לא כולל נעדרים מסיבות כלכליות, מילואים או סיבות אחרות הקשורות למלחמה.

בחלוקה מגזרית-מגדרית, בקרב נשים נרשמה התאוששות כמעט מלאה בשיעור התעסוקה ללא הנעדרים בעקבות המלחמה בחודש יוני בהשוואה לינואר-ספטמבר 2023. כך, עבור ערביות וחרדיות, נרשמה התאוששות מלאה בשיעור התעסוקה ואף עלייה של כנקודה ושתי נקודות אחוז ביוני בהתאמה (כ-37% ו-63%) לעומת הנתון שנרשם ערב המלחמה בינואר-ספטמבר 2023 (כ-36% ו-61% בהתאמה עבור ערביות וחרדיות). בקרב יהודיות לא חרדיות נרשמה ירידה של שתי נקודות אחוז בהשוואה לנתון שנרשם ערב המלחמה. בקרב גברים, נרשמה ירידה דומה בשיעורי התעסוקה של יהודים לא חרדים וערבים והם נותרו נמוכים בכ-2 נקודות אחוז בהשוואה ללפני המלחמה, כאשר עבור גברים יהודים לא חרדים מרבית הירידה נובעת מהיעדרות בשל המלחמה עקב שירות מילואים (למעלה מ-70% מהנעדרים בשל המלחמה עשו זאת בשל גיוס למילואים). בקרב גברים ערבים ירידה זו נובעת בעיקרה בשל ירידה בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה (כ-63% לעומת כ-65% לפני המלחמה) כאשר בחודש יוני עוד חסרים כ-14 אלף משתתפים ערבים בשביל להגיע לשיעור ההשתתפות שנרשם ב-2023 לפני המלחמה. במקביל, חסרים כ-10 אלף מועסקים ביוני בכדי להגיע

לשיעור התעסוקה שנרשם לפני המלחמה. כלומר, הצטרפותם של אותם משתתפים ערבים החסרים בכוח העבודה כיום עשויה להוביל להתאוששות מלאה בשיעור תעסוקתם בהשוואה לרמה שנצפתה לפני המלחמה ואף לרמת תעסוקה גבוהה יותר במקרה של הצטרפותם המלאה למעגל התעסוקה. בקרב חרדים שיעור התעסוקה ביוני חזר לרמתו ערב המלחמה (כ-42%). (תרשים 3)

תרשים 3: שיעור תעסוקה ללא נעדרים בשל המלחמה, גילאי 15 ומעלה, בחלוקה מגזרית-

מקור: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני סקר כוח אדם החודשיים של הלמ"ס.

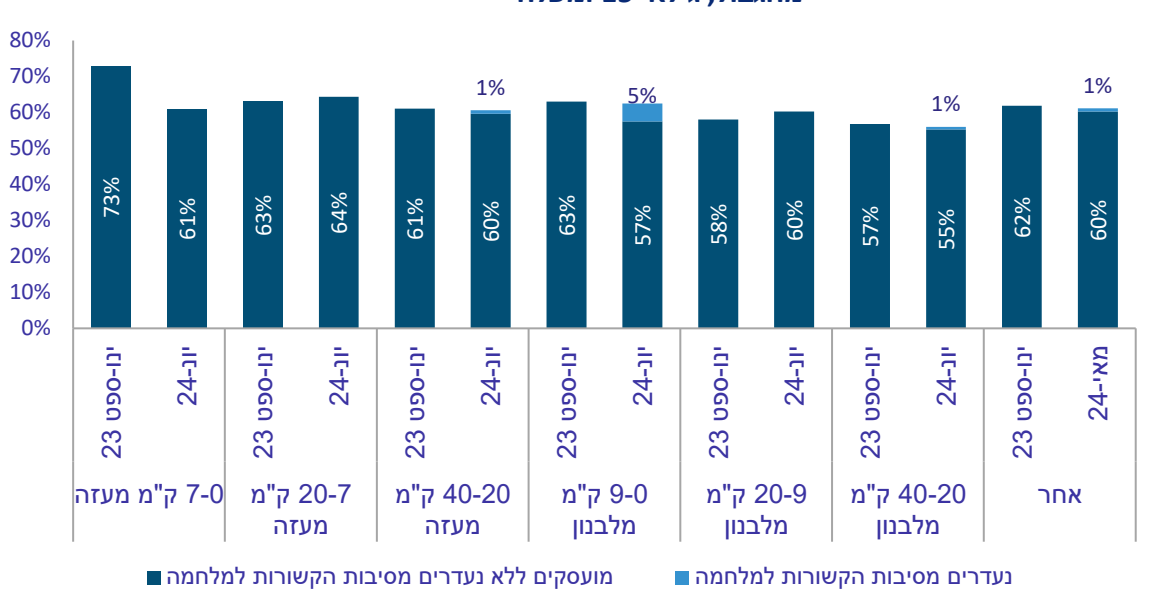
- **בפילוח לפי מיקום גאוגרפי, ירידה משמעותית יותר בשיעור התעסוקה באזורים הקרובים מאוד לגבול הצפון ולרצועת עזה (כ-6 ו-12 נק' אחוז בהתאמה)**

תרשים 4 מציג את שיעור התעסוקה ללא נעדרים מסיבות הקשורות למלחמה ואת שיעור ההיעדרות בשל המלחמה לפי מרחקים מגבול עזה ולבנון. מהתרשים עולה כי פגיעה יותר משמעותית נרשמה באזורים הקרובים מאוד לגבולות מאשר באזורים מרוחקים יותר בהשוואה לנתון שנרשם ערב המלחמה בינואר-ספטמבר 2023⁴. בפרט, באזורים הקרובים לגבול עם לבנון ועם רצועת עזה (עד 9 ק"מ ועד 7 ק"מ בהתאמה) בהם נרשמה ירידה חדה יחסית של כ-6 ו-12 נקודות אחוז בהתאמה בהשוואה לנתון שנרשם ערב המלחמה. יתכן כי ירידה זו נובעת מפינוי הישובים הקרובים לאזורי

⁴ השוואת שיעור התעסוקה ללא נעדרים בשל המלחמה לנתון הנצפה ערב המשבר בינואר-ספטמבר 2023 מצביעה על ירידה חדה יותר בשיעור התעסוקה באזורים הקרובים לגבול עזה ולבנון (ירידה של כ-9 ו-8 נקודות אחוז בהתאמה) ביחס לאזורים המרוחקים יותר.

הלחמה. מבחינת שוק העבודה, התמונה בדרום מדאיגה יותר כיוון שנראה שהירידה בשיעור התעסוקה נובעת מניתוק קשר בין עובדים למעסיקיהם. זאת בעוד שרוב הירידה בשיעור התעסוקה קרוב לגבול הצפון נובעת מנעדרים מעבודתם (כ-5%), כלומר עובדים שלא ניתקו קשר עם המעסיק שלהם אף כי הם נעדרים בשלב זה. תובנה נוספת שעולה מהניתוח היא שהפגיעה הדיפרנציאלית ממוקדת באזורים הקרובים לגבול כאשר באזורים מעט מרוחקים יותר, הירידה בשיעור התעסוקה דומה לירידה הכללית שנרשמה במשק ואף נרשמה התאוששות מלאה באזורים מסוימים.

תרשים 4: שיעור תעסוקה ללא נעדרים מלחמה ושיעור הנעדרים בשל המלחמה לפי מרחק מהגבול, גילאי 15 ומעלה

מקור: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני סקרי כוח אדם החודשיים של הלמ"ס.

*נעדרים מסיבות הקשורות למלחמה – שיעור נעדרים מלחמה מסך האוכלוסייה לפי אזור.

• התמתנות בצמיחת ענף ההייטק בשנה האחרונה

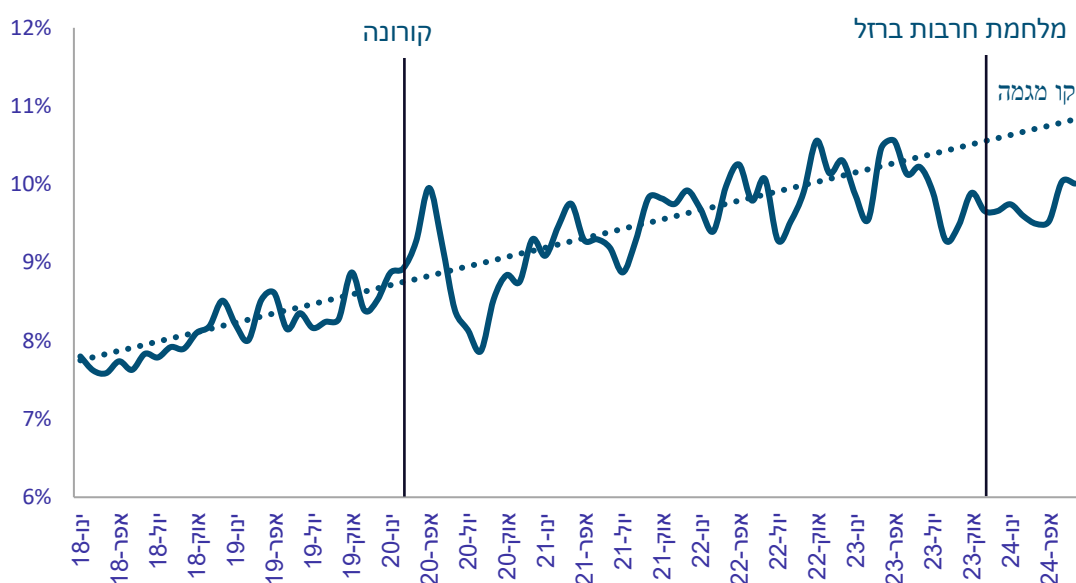
בשנה האחרונה ניכרת התמתנות בצמיחת ענף ההייטק בהשוואה לשנים קודמות. תרשים 5 מציג את חלקו של ענף ההייטק⁵ בישראל מסך התעסוקה⁶ במשק החל מינואר 2018. מהתרשים עולה כי

⁵ ענף ההייטק מוגדר כקבוצת הענפים הבאים – יצור תרופות (21); יצור מחשבים (26); תכנות מחשבים (62); ייצור כלי טיס, חלליות וציוד נלווה (303); עיבוד נתונים, אחסון ושירותים נלווים (631); מרכזי מחקר ופיתוח (720) ומחקר ופיתוח בהנדסה ומדעי הטבע (721). הגדרה זו זהה להגדרת בנק ישראל ורשות החדשנות בהתאם להגדרת הוועדה להגדלת ההון האנושי להייטק (ועדת פרלמנטר), ודומה להגדרת הלמ"ס של מגזר ההייטק בניבוי ענף התקשורת. הנתונים כוללים את הנעדרים בשל המלחמה.

⁶ מדידת שיעור עובדי ההייטק מסך המועסקים בגילאי 25-64, כפי שקיימים בין היתר בפרסומי רשות החדשנות, מביאה למספר גבוה יותר.

מינואר 2018 ועד תחילת שנת 2023 נרשמה צמיחה משמעותית בתעסוקה בענף, כאשר משקלו בתעסוקה המשקית עלה מ-8% ל-10%⁷. עם זאת, החל מתחילת 2023 נבלמה מגמת גידול זו ואף נרשמה ירידה מתונה בשיעור המועסקים בענף מסך התעסוקה (אף כי לא נרשמה ירידה בתעסוקה האבסולוטית בענף – תרשים 6). כך, על מנת שחלקו של הענף בתעסוקה במשק יחזור לקו המגמה, נדרשה תוספת של כ-33 אלף מועסקים בענף בחודש יוני.

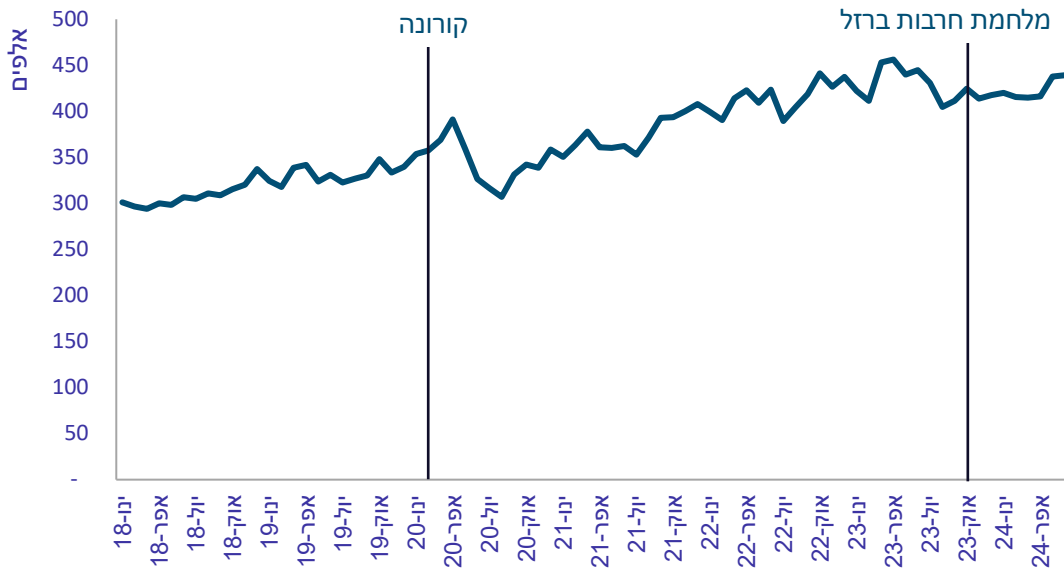
תרשים 5: חלקו של ענף ההייטק מסך התעסוקה במשק, גילאי 15 ומעלה, ינו-18 – יוני-24

מקור: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני סקרי כוח אדם החודשיים של הלמ"ס.
 ** מועסקים כולל נעדרים בשל המלחמה, קו המגמה נקבע על פי המגמה שנרשמה מינואר-18 עד אוגוסט-23.

⁷ להרחבה אודות הגידול בחלקו של ענף ההייטק בתקופה לאחר משבר הקורונה ושינוי תמהיל הענפים במשק ראו "[האם משבר הקורונה הוביל לגל התפטרויות ומעבר מקומות עבודה בישראל?](#)", אגף הכלכלן הראשי, משרד האוצר.

תרשים 6: מספר המועסקים בהייטק, גילאי 15 ומעלה, ינו-18 – יוני-24

מקור: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני סקרי כוח אדם החודשיים של הלמ"ס.
 ** מועסקים כולל נעדרים בשל המלחמה.

משרד האוצר
Ministry of Finance

אגף
הכלכלן הראשי

